

men bovendien koningin en kabinet afvallen en 'verdeeldheid in ons volk verwekken. Het bleek dat eigenlijk allen het hiermee eens waren'¹ – inclusief Colijn dus.

Was hiermee Colijns poging mislukt om boven Winkelman een Nederlands kabinet te plaatsen², het streven om te morrelen aan de constructie: alleen Winkelman en de secretarissen-generaal representeren de regering, werd niet zo spoedig opgegeven. De burgemeester van Den Haag, mr. S. J. R. de Monchy, had al op dinsdagmorgen 14 mei Winkelman trachten te winnen voor het denkbeeld dat deze een Raad van Advies voor de Burgerlijke Diensten naast zich zou krijgen; de Monchy dacht eerst aan vijf personen, later aan een driemanschap waarvoor ook al enkele namen genoemd en op schrift gesteld werden.³ Winkelman had evenwel, aldus zijn eigen woorden, 'geen behoefte aan een permanent bestaande raad van advies . . . Aan mij was een opdracht verstrekt welke ik had uit te voeren. Ik kon desgewenst elk advies vragen en verkrijgen.'⁴ Daarbij wees hij het systematisch inschakelen van de Raad van State af: dat leek hem te omslachtig. Op 19 mei deed hij de secretarissen-generaal weten dat 'aangelegenheden te wier aanzien in normale tijd een wet, een algemene maatregel van bestuur of een koninklijk besluit worden vereist,' door hem bij simpel 'Besluit' geregeld zouden worden; daarbij werd de Raad van State als adviserende instantie uitgeschakeld, maar aangezien Winkelman tevens bepaald had dat de geschillen van bestuur (d.w.z. de conflicten tussen de verschillende bestuursinstanties des rijks) 'op de gebruikelijke wijze' behandeld zouden worden⁵, zou de desbetreffende afdeling van de Raad (waartoe normaliter vijf van de tien leden behoorden)

¹ A.v. ² Een tweede, nauwelijks serieus te nemen poging werd ondernomen door van der Vaart Smit en een bekende van hem uit zijn studententijd, mr. dr. W. M. Westerman (getuige H. W. van der Vaart Smit, *Eng.*, dl II c, p. 282). Deze laatste was in de jaren '30 enige tijd Tweede-Kamerlid geweest voor de autoritair-georiënteerde beweging Nationaal Herstel en nadien kortstondig lid van de NSB. Beiden vroegen zij Colijn op woensdagochtend 15 mei of hij een kabinet wilde formeren waarin zij, blijkbaar overtuigd van eigen voortreffelijke, tot dusver niet voldoende gewaardeerde capaciteiten, zichzelf maar vast portefeuilles toegedacht hadden; Colijn verwees hen naar mr. J. B. Kan, lid van de Raad van State. Via de burgemeester van Den Haag, de Monchy, kwamen zij op vrijdag bij Winkelman terecht die het aan het eerzuchtig tweetal in een kort gesprek duidelijk maakte 'dat de vorming van een . . . voorlopig bewind niet in overeenstemming was met de instructie die hij van Hare Majesteit de Koningin had ontvangen.' (Getuige W. M. Westerman, a.v., p. 384). ³ S. J. R. de Monchy: *Dagboek*, 15 juli 1940, p. 8-9. ⁴ Getuige H. G. Winkelman, *Eng.*, dl. VII c, p. 567. ⁵ *Rondschrijven*, 19 mei 1940, van Winkelman aan de secretarissen-generaal (CNO-Csg, 1940, map 3).